228515 ـ احکام مسح بر کفش

سوال

مردم در آمریکا و کانادا جوراب‌هایی از پنبه یا پشم به با می‌کنند که به زانو می‌رسد و روی آن کفش می‌پوشند، اما کفش به قوزک نمی‌رسد. آیا مسح بر روی چنین کفشی در هنگام وضو جایز است؟ و اگر کفش را بعدا از پایش در آورد آیا همچنان وضو دارد؟ همچنین هنگامی که به نماز می‌روند کفش‌هایشان را در می‌آورند، آیا همچنان وضویشان صحیح است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا: اگر کفش هر دو پا را تا بالای قوزک بپوشاند مسح بر آن جایز است زیرا همانند پاپوش (موزه) است.

اما اگر محل شستن فرض یعنی تا بالای قوزک را نپوشاند مسح بر آن نزد جمهور فقها صحیح نیست. مراجعه نمایید به: الموسوعة الفقهية الكويتية (۳۷/ ۲۶۴).

این انتخاب شیخ بن باز و کمیسیون دائم فتوا است.

شیخ ابن باز می‌گوید: از شروط مسح موزه و جوراب این است که محل [شستشوی] فرض [در وضو] را بپوشانند (مجموع فتاوی ابن باز: ۱/ ۱۱۱). نگا: فتاوى اللجنة الدائمة (۵/ ۳۹۶).

ثانیا: اگر بر روی کفشی که محل فرض (تا بالای قوزک) را پوشانده مسح کرد و سپس در حالی که وضو دارد کفشش را در آورد وضویش بر اساس قول صحیحِ علما باطل نیست.

اما باید متوجه این باشد که با در آوردن کفش یا جوراب و موزه رخصت مسحش به پایان می‌رسد، و اگر دوباره آن را پوشید و بعدا خواست وضو بگیرد باید کفش و جورابش را در آورد و پاهایش را بشوید.

ثالثا: اگر جوراب به پا کرد و بر روی جوراب کفشی پوشید که قوزک را نمی‌پوشاند سه حالت وجود دارد:

۱ـ اینکه فقط بر روی کفش مسح کند که بیان کردیم این کار جایز نیست.

۲ـ اینکه فقط بر روی جوراب مسح کند یعنی کفشش را بیرون آورد و با دستانش بر روی جوراب‌ها مسح کند و سپس دوباره

کفشش را بپوشد. این کار جایز است و اشکالی در آن نیست و در این حالت جایز است که کفشش را بیرون بیاورد که این باعث بطلان وضو [و پایان مدت مسح] نمی‌شود.

۳ـ اینکه بر روی کفش و جوراب با هم مسح کند که این نیز جایز است.

بنابراین اگر بر روی کفش کوتاه [که قوزک‌ها را نمی‌پوشاند] مسح کرد و مسحش را بر روی جوراب ادامه داد حکم مسح به هر دو تعلق می‌گیرد.

اینجا اگر کفش یا کفش و جوراب را پس از مسح، با هم بیرون بیاورد وضویش باطل نمی‌شود و می‌تواند با آن نماز بخواند، اما دوباره نمی‌تواند بر آن مسح کند مگر آنکه وضوی کامل بگیرد و دو پایش را بشوید و دوباره جوراب و کفش را به پا کند.

در فتاوى اللجنة الدائمة (۵/ ۳۹۶) آمده است: «شخصی که وضو می‌گیرد می‌تواند تنها روی جوراب مسح کند، یا تنها بر روی کفش، اگر کفش قوزک‌ها را پوشانده باشد و پوست پا از پشتش معلوم نباشد.

اما اگر کفش قوزک‌ها را نپوشانده باشد، در صورتی که زیر آن جورابی است که بالاتر از قوزک است می‌تواند بر روی کفش و جورابی که بیرون است به اندازه‌ی محل شستن مسح کند و با کفش و جوراب نماز بخواند».

شیخ ابن باز ـ رحمه الله ـ می‌گوید: اما کفش اگر پا و قوزک‌ها را نمی‌پوشاند مانند نعلین است، پس در این صورت اگر همراه با جوراب بر آن مسح کند حکم متعلق به هر دو خواهد بود... و اگر تنها بر جوراب مسح کند کافی است و در این حالت [یعنی مسح بر جوراب] می‌تواند هرگاه بخواهد کفشش را بیرون آورد و وضویش به حال خود باقی است؛ زیرا حکم مسح به جوراب تعلق گرفته [نه به کفش] مجموع فتاوی ابن باز (۲۹/ ۷۳).

این را به برادر سوال کننده یادآور می‌شویم که احکام متعلق به موزه بر جوراب و کفشی که محل وضو را بپوشاند نیز تعلق می‌گیرد؛ زیرا حکم این‌ها بر اساس قول راجح یکی است.

والله اعلم.